

РОЗРОБЛЕННЯ СИСТЕМИ ЗАХОДІВ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ КРЕДИТУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІНВЕСТИЦІЙНО- ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРОФОРМУВАНЬ

Г.В. Корнійчук, аспірантка

ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААН України

У статті обґрунтовано необхідність розробки і реалізації системи заходів щодо підвищення ролі кредиту у інвестиційно-інноваційному розвитку агроформувань.

Ключові слова: банківський кредит, інвестиційно-інноваційний розвиток, рейтингове агентство.

Доцільність фінансування інвестиційно-інноваційного розвитку агроформувань за рахунок кредитних ресурсів є одним із основних напрямів сприяння розвитку інноваційної моделі економіки. Необхідність реалізації заходів щодо підвищення ролі кредиту у інвестиційно-інноваційному розвитку агроформувань є беззаперечною в умовах необхідності переходу України на інноваційну модель розвитку.

Дослідженню та оцінці розвитку банківського кредиту як інвестиційного ресурсу агроформувань присвячено наукові праці О.О. Богданової, С.А. Володіна, О.Є. Гудзь, М.Я. Дем'яненка, М.Х. Корецького, П.Т. Саблука, П.А. Стецюка та багатьох інших вітчизняних науковців. Такі зарубіжні економісти, як А. Галетовіц, Р. Кінг, Й. Шумпетер здійснили вагомий внесок у розроблення цієї тематики. Проте на сьогодні не існує комплексного підходу до можливостей розробки системи заходів, що сприятимуть підвищенню ролі кредиту у інвестиційно-інноваційному розвитку агроформувань.

Метою статті є обґрунтування необхідності застосування комплексного дворівневого підходу до розширення інвестиційно-інноваційного розвитку кредитування агроформувань, а також доцільності створення рейтингових агентств.

Низька інвестиційна привабливість і необхідність модернізації виробничих процесів зумовляють необхідність розвитку інвестиційно-інноваційного кредитування агроформувань.

Однак сучасна система кредитування не відповідає потребам аграрного сектора економіки, що не сприяє залученню необхідної кількості кредитних ресурсів.

На нашу думку, саме дворівневий підхід до організації інвестиційно-інноваційного кредитування сприятиме злету довговідтінкового кредитування агроформувань. Реалізація заходів макрорівня (економічних, нормативно-правових, організаційних, психологічних) сприятиме стабілізації економічної ситуації країни загалом та стимулюванню інвестиційно-інноваційної активності зокрема. А втілення в життя заходів внутрішньобанківського рівня дозволить задовольнити попит агроформувань в інвестиційних ресурсах на вигідних умовах як для них, так і для банків. Розглянемо детально вплив основних факторів, що сприяють розвитку інвестиційно-інноваційного кредитування.

До основних заходів економічного характеру належить в першу чергу створення дієвої кредитної інфраструктури та підвищення ефективності роботи кредитного ринку. Задля цього необхідно реалізувати такі завдання, як зниження рівня доларизації економіки, становлення позитивного інвестиційного клімату, стимулювання кредиторів і позичальників, забезпечення стійкості функціонування банківської системи, забезпечення рівного доступу до довгострокових кредитних ресурсів, впровадження публічного рейтингу оцінки банківської діяльності тощо.

До заходів нормативно-правового характеру належить удосконалення законодавчих механізмів у сфері інвестиційно-інноваційного кредитування, законодавчий захист прав національних та іноземних інвесторів, вирішення питань ефективної та комплексної роботи земельного, страхового та фінансового ринків, створення умов для здійснення податкового стимулювання довгострокового інвестиційного кредитування аграрного сектора, використання методів регуляторної політики.

До заходів організаційного характеру належить створення єдиної методики оцінки ефективності інвестиційних проєктів, застосування практики фінансових інноваційних технологій,

державне стимулювання інвестиційно-інноваційного кредитування, підвищення кваліфікації банківського персоналу, організація інвестиційно-інноваційного процесу.

Довіра є основним фактором психологічного характеру. В умовах довіри людей до організацій, підприємств і суспільства в останніх виникає можливість за відносно малих власних коштів отримувати відносно великі активи. Тому в першу чергу необхідно підвищувати рівень довіри позичальника до банківської установи, яка надає кредит (репутація банку); рівень довіри потенційного інвестора до отримувача інвестиційних ресурсів; рівень довіри банку до позичальника тощо. Становлення взаємовигідних ділових стосунків між суб'єктами довгострокового кредитування сприятиме збільшенню обсягів інвестиційно-інноваційних проектів, що профінансованні при залученні банківських кредитів.

Безпосередній вплив на підвищення ефективності інвестиційно-інноваційного кредитування агроформувань має організація роботи банківської системи. На сьогоднішній день сучасний стан банківського кредитування не задовільняє потреби агроформувань в довгих кредитних ресурсах. Необхідно реалізувати низку заходів на внутрішньобанківському рівні, що зможуть стати можливими шляхами розв'язання існуючих проблем розвитку системи довгострокового банківського інноваційного кредитування агроформувань.

Доцільним є також створення рейтингових агенств, які будуть спеціалізуватися на агроформуваннях. Доведено, що основними принципами діяльності такого рейтингового агентства повинно бути: об'єктивність; незалежність; прозорість; доступність; відкритість; публічність; надійність; високий професіоналізм і репутація.

З урахуванням проведеного нами дослідження можна виділити основні фактори, що впливають на оцінку кредитоспроможності агроформувань при довгостроковому кредитуванні (табл.1).

Для підвищення цінності нашого дослідження нами було обрано два підприємства Вінницької області для дослідження на їх прикладі ефективності використання кредитних коштів

для втілення інноваційного проекту в життя. Основні дані щодо представлених проектів відображено в табл.2.

Таблиця 1

Фактори, що впливають на оцінку кредитоспроможності агроформувань при довгостроковому кредитуванні

Кількісні фактори	Якісні фактори
Кількісні показники необхідного кредиту (сума, терміни, плата за кредит)	Досвід використання довгострокових кредитів
Термін існування підприємства	Якісні умови кредитної угоди
Суми кредитної заборгованості іншим банкам	Можливість впливу зовнішніх факторів
Наявність надійного забезпечення	Джерела доходів агроформувань
Наявність коштів на рахунках банку	Репутація агроформувань
Термін кредиту	Дотримання агротехнології
Суми грошових надходжень на поточні рахунки	Замкненість циклів виробництва
Оцінка структури статутного фонду	Сезонність виробництва
Наявність власних земель у агроформувань	Стабільність організаційної структури
Оцінка балансових показників	Оцінка управлінського ризику
Термін функціонування агроформувань	Оцінка особистих якостей керівника і власників
Наявність власного ліквідного майна, окрім того, що надане в заставу	Наявність виробничих приміщень для реалізації проекту
Показники фінансової стійкості	Місцезнаходження агроформувань
Оцінка окупності проекту та ТЕО	Мета позики
Частка власних коштів агроформувань у проекті	Забезпеченість технікою процесів
Фінансово-економічні показники	Відносини агроформувань з банком
Оберти за рахунками	Кредитна історія агроформувань

Суть та практичне значення запропонованих методичних підходів для банків стосовно аналізу доцільності надання кредиту проілюстровано на прикладі аналізу кредитних заявок двох агроформувань Вінницької області (табл.3).

Відповідно до представлених даних (табл.2) перевагу в наданні кредиту доцільно віддати СТОВ «Ольгопіль».

Таблиця 2

**Основні дані інноваційних проектів СТОВ «Ольгопіль»
та СТОВ «Лан» Вінницької області**

Назва інвестиційного проекту	Вирощування зернових та технічних культур
Назва підприємства	СТОВ «Ольгопіль»
Реквізити підприємства	28430, Вінницька область, Чечельницький район, с.Ольгопіль, вул. Леніна, 131
Форма власності	Приватна
Частка державної власності, %	0
Керівник підприємства	Каленич П. Є.
Номер телефону керівника	
Основна продукція підприємства	Вирощування зернових та технічних к-тур
Статутний фонд підприємства, тис. грн	7
Кількість працюючих, осіб	188
Оборот підприємства по основному виробництву, млн грн	27,2
Суть інвестиційного проекту	Підвищення ефективності виробництва та зберігання зернових
Рівень готовності інвестиційного проекту:	50
Загальний обсяг інвестицій (млн грн)	6,5
- інвестовано власних коштів:	1,3
- кредитні кошти	5,2
Спосіб залучення інвестицій	Власні та кредитні кошти
Термін окупності проекту, років	2
Показник рентабельності підприємства, %	50
Назва інвестиційного проекту	Вирощування та обробка елітного насіннєвого матеріалу кукурудзи
Назва підприємства	СТОВ «Лан»
Основна продукція підприємства	Вирощування зернових та технічних к-тур
Статутний фонд підприємства, тис. грн	7,0
Кількість працюючих, осіб	186
Оборот підприємства по основному виробництву, млн грн	8,0
Суть інвестиційного проекту	Побудова зерносушарки
Рівень готовності інвестиційного проекту:	100
Загальний обсяг інвестицій, млн грн	2
- інвестовано власних коштів:	0,5
- кредитні кошти	1,5
Спосіб залучення інвестицій	Власні і кредитні кошти
Термін окупності проекту, років	2

Розраховано автором за даними Головного управління статистики у Вінницькій області

**Порівняльний аналіз кількісних факторів,
що впливають на оцінку кредитоспроможності СТОВ «Лан»
та СТОВ «Ольгопіль» при довгостроковому кредитуванні**

Кількісні фактори	СТОВ «Лан»	СТОВ «Ольгопіль»
Кількісні показники необхідного кредиту (сума, терміни, плата за кредит)	+	
Термін існування підприємства		+
Суми кредитної заборгованості іншим банкам	+	
Наявність надійного забезпечення		+
Наявність коштів на рахунках банку		+
Термін кредиту	+	+
Суми грошових надходжень на поточні рахунки		+
Оцінка структури статутного фонду		+
Наявність власних земель у агроформувань		+
Оцінка балансових показників		+
Термін функціонування агроформувань		+
Наявність власного ліквідного майна, окрім того, що надане в заставу		+
Показники фінансової стійкості		+
Оцінка окупності проекту та ТЕО		+
Частка власних коштів агроформувань у проекті	+	
Фінансово-економічні показники		+
Оберти за рахунками		+

Джерело: власні дослідження

Проведемо аналогічне дослідження якісних факторів даних інноваційних проектів за допомогою табл.4. Згідно з логістичним аналізом даних показників, СТОВ «Ольгопіль» Чечельницького району Вінницької області переважає над СТОВ «Лан» Бершадського району Вінницької області.

Для вирішення питання щодо надання довгострокових кредитів агроформувань, в додаток до оцінки кредитоспроможності, доцільно проводити аналіз факторів, що впливають на можливість видачі кредиту банком. Формування логістичних відділів у банківських установах, що їх не мають, і повний комплексний аналіз всіх факторів дадуть можливість фінансовим установам вкладати кошти в найбільш перспективні проекти. Для цього доцільно використовувати методику кількісно-якісних змін розроблену нами вище.

**Порівняльний аналіз якісних факторів,
що впливають на оцінку кредитоспроможності СТОВ «Лан»
та СТОВ «Ольгопіль» при довгостроковому кредитуванні**

Якісні фактори	СТОВ «Лан»	СТОВ «Ольгопіль»
Досвід використання довгострокових кредитів		+
Якісні умови кредитної угоди	+	
Можливість впливу зовнішніх факторів	+	
Джерела доходів агроформувань		+
Репутація агроформувань		+
Дотримання агротехнології		+
Замкненість циклів виробництва та переробки продукції	+	
Сезонність виробництва	+	
Стабільність організаційної структури		+
Оцінка управлінського ризику		+
Оцінка особистих якостей керівника і власників		+
Наявність виробничих приміщень для реалізації проекту		+
Місцезнаходження агроформувань		+
Мета позики	+	
Забезпеченість технікою виробничих процесів		+
Відносини агроформувань з банком	+	
Кредитна історія агроформувань		+

Джерело: власні дослідження

Оскільки нами досліджується лише 2 підприємства, недоцільно визначати нормативне значення кожного параметру. Виходячи з даних таблиць 3 та 4, проведемо обрахунок рейтингу, використовуючи 5-бальну шкалу, за формулою:

$$R_j = \sqrt{(1-x_{1,j})^2 + \dots + (1-x_{n,j})^2}. \quad (1)$$

Порівняльну рейтингову оцінку кредитоспроможності агроформувань можна відобразити певним алгоритмом: вхідна інформація представляється у вигляді матриці $(M_{i,j})$; за кожним вимірником розраховують норматив і заносять у стовпчик нормативного (взірцевого) агроформування $(m + 1)$; вхідну інформацію матриці агроформування $(M_{i,j})$ уніфікують

стосовно відповідного параметра визначеного нормативу за формулою:

$$X_{i,j} = \frac{M_{i,j}}{\max M_{i,j}}, \quad (2)$$

де $X_{i,j}$ – уніфіковані параметри j -го агроформування; рейтингову оцінку кожного агроформування здійснюють за формулою:

$$R_j = \sqrt{(1-x_{1,j})^2 + \dots + (1-x_{n,j})^2},$$

де R_j – рейтингова оцінка j -го агроформування; $x_{1,j} \dots x_{n,j}$ – уніфіковані параметри j -го агроформування; здійснюється ранжування [1]:

$$R_{\text{Ольгопіль}} = \sqrt{(1-5)^2 \cdot 25} = 40,$$

$$R_{\text{Лав}} = \sqrt{(1-5)^2 \cdot 10} = 16.$$

Як видно з наведених вище формул, більший рейтинг має СТОВ «Ольгопіль» (20), отже перевагу в наданні кредитних ресурсів слід надати даному підприємству.

Обґрунтованість запропонованих методичних підходів продемонстровано на прикладі рейтингової оцінки 2 агроформувань регіону, що дало змогу зрівняти гатунок функціонування агроформувань різного профілю і масштабу діяльності.

Побудова і використання рейтингів, дозволяє всім учасникам фінансового ринку застосовувати раніше не доступну інформацію щодо кредитоспроможності агроформувань. Розроблена система критеріїв оцінки діяльності агроформувань відображає об'єктивні процеси, що відбуваються в економічному просторі. Критерії є унікальними за складом і дають як найповнішу характеристику серед відомих методик.

Література:

1. Годун В. М. Розвиток системи довгострокового кредитування агроформувань : дис. канд. наук : спец. 08.00.08. / В. М. Годун. — К. : ННЦ ІАЕ, 2009. — 170 с.